

שיעורו השבועי של מרן הראשון לציון
 הרב יצחק יוסף שליט"א
 בנושאים אקטואליים בתוכנית "קבלת שבת"

מוסדות "חזון עובדיה" מטה בנימינ
 פרשת במדבר תשפ"ד | 382

כתיבה: הרב מרדכי גור
 עריכה: הרב יהונתן חרד

עין יצחק

דינים והנהגות בכותל המערבי

אבוא בירושלים של מעלה עד שאבוא לירושלים של מטה! וכמו שכתוב (תהילים קכב ג), יְרוּשָׁלַם הַבְּנוּיָה פְעִיר שֶׁחֲפָרָה לָהּ יַחְדָּו. כי הם מכוונים יחדיו זה לעומת זה, וזה שער השמים. וירושלים ומקדש שוות לענין קדושתם הנצחית מפני השראת השכינה, כמ"ש הרמב"ם (סוף פ"ו מהלכות בית הבחירה ה"טז).

מעלת התפילה במקום זה

בפרקי דרבי אליעזר (סוף פרק לה. וכ"ה בפירוש רש"י עה"ת כח יט) מבואר, כי המתפלל במקום מקודש זה כמתפלל לפני כסא הכבוד של הקב"ה, שמשם פתח פתוח לרוחה לשמוע ולקבל תפלתם של ישראל. כמו שנאמר, אין זה כי אם בית אלהים וזה שער השמים. ולכן מנהג שלומי אמוני ישראל שמתפללים ושופכים צקון לחשם ורחשם ליד הכותל המערבי, שהוא שריד בית מקדשנו.

מי בנה את הכותל המערבי

הכותל נוסד על ידי דוד ושלמה. כמו שאמרו בילקוט שמעוני (שמואל ב רמז קמד) 'כתוב אחד אומר: האתה תבנה לי בית (שמואל ב ז ד), וכתוב אחד אומר: לא אתה תבנה לי הבית (דה"י ז ד), אלא שאתה מיסדו ואין אתה משלללו'. והוא כמ"ש בסוכה (נג) שדוד כרה השיתין של יסוד ביהמ"ק. והוא במקום שנקבע במשותף ע"י שמואל ודוד בהיותם עוסקים בנויו של עולם. וכמ"ש בזבחים (נד). ואפשר שתחלת יסוד הכותל המערבי נעשה ע"י דוד, ולכן לא שלטה בו ידי צר ואויב, וכמ"ש בסוטה (ט) רננו צדיקים בה' לישרים נאווה תהלה, אל תקרי נאווה תהלה, אלא נוה תהלה, אלו משה ודוד שלא שלטו שונאיהם במעשה ידיהם, דוד, דכתיב טבעו בארץ שעריה, משה, דאמר מר, משנבנה בית ראשון נגנז אהל מועד תחת מחילות של היכל.

האומן האלהי

הגאון רבי משה חאגיז, בנו של הגאון רבי יעקב חאגיז, נכדו של הרב המג"ן, כתב בספרו אלה מסעי, וז"ל, 'וכותל זה לא נחרב מעולם, יען הוא בנוי ומיוסד על היסודות שבנה דוד, שלא שלטה בהן ידי אויב כלל, כאשר עינינו הרואות שעדיין האבנים בקומתן ובצביון עומדים, כאילו יצאו עכשיו מיד האומן האלהי, אשר תקע ויסד כמעט בדרך נס, שאינו בדרך הטבע לפי גובהן ועוביין, ומן הנמנע שיעשה כן ע"י בני אדם, כי אם בסיוע אלהי דוקא. וכמ"ש (מלכים א ו ז) והבית בהבנותו. וכן האר"י ז"ל סמך ידו על הכותל המערבי. עכת"ד.

שאלה: כיצד היא ההנהגה הראויה בכותל המערבי. וכן יש לברר האם מותר לערוך בכותל המערבי שמחות ולאכול ולשתות שם, והאם מותר לתחוב את היד בין סדקי הכותל, או שיש להמנע מכך?

תשובה: אמרו חז"ל במדרש (שמות רבה פ"ב ס"ב ב) אמר ר' אחא, לעולם אין שכינה זזה מכותל מערבי, שנאמר (שה"ש ב ט) הנה זה עומד אחר כתלנו. ובמדרש שיר השירים רבה (ב, ס"א תנינא ס"א כב) איתא, הנה זה עומד אחר כתלנו, אחר כותל מערבי של בית המקדש, למה, שנשבע לו הקב"ה שאינו חרב לעולם. ע"כ. והנה לדעת רוב האחרונים הכוונה לכותל המערבי הידוע לנו, שלא חרב.

הכותל בזמן הזה

אולם הרדב"ז בתשובה (ח"ב ס"א תרמח) כתב, 'לא אוכל לצייר שתהיה השכינה מצויה בזמן הזה בכותל המערבי בין טומאת הגויים. ומה שאמרו לא זזה שכינה מ'כותל מערבי', דומה למה שאמרו (ב"ב כה) שכינה במערב, ר"ל במערבו של עולם, וצד מערב נקרא 'כותל מערבי'. ומה שאמרו בשיר השירים רבה (שם) הנה זה עומד אחר כתלנו וכו', לפי שכתלי בית המקדש מכוון כנגד העולם העליון, וכותל מערבי מכוון כנגד השכינה, ולכן לא חרב עד היום הזה'. עכת"ד.

אע"פ שהם שוממים

אבל יש לתמוה על דבריו, שהרי גם הוא ע"ה מודה, שבית המקדש בקדושתו עומד גם כיום, וכמו שכתב הרמב"ם (פ"ו מהלכות בית הבחירה הלכה טז) ע"פ הפסוק (ויקרא כו לא) 'והשימותי את מקדשיכם', שאע"פ שהם שוממים, בקדושתן הם עומדים. וכ"מ ברדב"ז עצמו בתשובה (ח"ב ס"א תרצא). וא"כ הוא הדין והוא הטעם לגבי הכותל המערבי, שעדיין בקדושתו עומד. והוא בסמוך לבית קדשי הקדשים ומכוון כלפי בית המקדש של מעלה ברקיע כמבואר בירושלמי (ברכות פ"ד ה"ה. וראה עוד להלן).

ירושלים של מטה ושל מעלה

והנה בילקוט שמעוני תהלים (רמז תשיג) איתא, 'מזמור שיר חנוכת הבית לדוד, וכי דוד בנאו, למה מזמור שיר? כנגד ביהמ"ק של מעלה וביהמ"ק של מטה. א"ר חסדא, לית מילתא פליגא (אין מי שחולק), שביהמ"ק של מעלה מכוון כנגד ביהמ"ק של מטה! ע"כ (ילקוט שמעוני). ונראה שזהו כמו שאמרו בתענית (ה): 'אמר הקב"ה, לא

תפילה במקום פרוץ

והנה נודע מה שאמרו בברכות (לד): שאין להתפלל במקום פרוץ, ופירש"י, מפני שכשהוא במקום צניעות חלה עליו אימת מלך ולבו נשבר. וכ"ה בשו"ע (אור"ח סי' צ ס"ה). אולם התוס' שם הקשו, שהרי כתוב (בראשית כד סג) ויצא יצחק לשוח בשדה. ותירצו דהאי שדה היינו הר המוריה. לכן המנהג פשוט להתפלל ברחבת הכותל המערבי, אף לאחר שהרחיבו את המקום ונראה קצת כמקום שאין בו מחיצות. (ילקוט יוסף ארבע תעניות דיני הכותל מערבי ס"ב).

אכילה ושתייה

ולכן אסור לאכול ולשתות על יד הכותל, במקום שנתקדש על ידי רבבות אלפי ישראל לתפלה, ובפרט שלא זזה משם השכינה העומדת מאחר כתלנו. וכן יש להמנע מלעשן סיגריות על יד הכותל. (שם ס"ז).

הכנסת יד בסדקי הכותל

מותר למתפללים שעל יד הכותל להכניס יד בתוך הסדקים שבין נדבכי הכותל. ומטעם זה יש שנהגו לכתוב פתק ובו תפלה ובקשה, ולתוחבו בין נדבכי הכותל. ויש להם על מה שיסמוכו. אולם יש מחמירים בזה והמחמיר בזה תבוא עליו ברכה. (ראה שם ס"ז ובהערה).

תשע שורות

והוסיף על דבריו בס' חזית ירושלים (לפני 180 שנה) במאמר מורא מקדש (סי' ט) שמה שאמרו שהכותל המערבי הוא מימי שלמה, אינו כל רוח המערבי רק חלק ממנו באורך נ' אמה בערך, והם תשע שורות אבנים גדולות, והשורה העשירית בתוך הקרקע, ולא נראה ממנה אלא כטפח. ע"כ. וכ"כ באהבת ציון, שהכותל נשאר מבנין שלמה, ועכ"פ היסוד הוא מדוד המלך ע"ה, וכמ"ש הר"מ חאגיז הנ"ל.

ר' משה מונטיפיורי

וכיום גילו עוד כמה נדבכים בעומק, וגם הרחיבו מקום הכותל, ע"י הריסת המבנים שהיו מכסים את שטח הכותל, והבנין החדש אשר נבנה על אבני הכותל המערבי, יח שורות במספר, נבנה ע"י השר הצדיק דורש טוב לעמו ר' משה מונטיפיורי ע"ה, לשמירה והגנה מן הערבים הפראים שלא ירמסו ברגליהם הטמאות על אבני הכותל הקדושים. וכמ"ש בספר מסעות ירושלים (עמוד ס).

לעילוי נשמת: הרב מיכאל בן פרוחה זצ"ל נשיא המוסדות

להנצחת העלון הבא לעילוי נשמת יקירך m0507497878@gmail.com

מהנצשה במוסדות "חזון עובדיה" מטה בנימין

שונה הלכות בהיכלו של מרן

בשמחה של מצווה

מפעילות המוסדות:

כולל אברכים | כולל יום שישי | כולל בעלי בתים | מדרשיה לנוער | מדרשיה לבנות | ארגון בני הישיבות | ארגון הילדים בן מלך

גם ארצה יכול להיות חלק מפעילות המוסדות!

לתרומות: עמותת חזון עובדיה שע"י מרכז רוחני תורני תל ציון - בנק מזרחי טפחות סניף 591 מ"ח 105767

לקבלת העלון במייל ולכל הארה והערה:
m0507497878@gmail.com

ניתן להאזין לשיעור בכל יום שישי בשעה 15:40
ברשת מורשת ובשידור חוזר בטלפון: 0799165000